

Biserici Romano-Catolice existente azi pe teritoriul orașului Timișoara

1. Domul Romano-Catolic

(Piața „Unirii” Nr. 12)

Piatra de temelie a fost așezată la 6 august 1754 în sărbătoarea „Schimbării la Față a Mântuitorului” de către episcopul de Cenad (cu reședința la Timișoara) **Adalbert von Falkenstein**. Domul a fost încă de la început destinat a fi catedrala episcopilor de Cenad, locul de unde aceștia își vor exercita autoritatea episcopală până în 1930 când vechea dieceză a fost desființată și s-a întemeiat Dieceza de Timișoara.

Prima Sfântă Liturghie a fost celebrată în noua Catedrală la data de 8 septembrie 1754 de către episcopul de Cenad, de atunci, **Franz Anton conte Engl de Wagrain**, ocazie cu care Domul, încă neterminat a fost binecuvântat și deschis pentru serviciile religioase și pentru credincioși.

Consacrarea solemnă a Catedralei episcopilor de Cenad, a avut loc abia în anul 1803, la data de 24 aprilie, la o zi după sărbătoarea Sfântului Gheorghe, patronul spiritual al Domului. Consacrator a fost episcopul **Ladislaus Kőszeghy de Remete**, un fost iezuit, cel care va deschide în anul 1804 primul seminar teologic romano-catolic al timpurilor moderne, la Timișoara.

Sfintele Liturghii, în fiecare duminică și sărbătoare importantă, se celebrează în Dom în trei limbi: **română, germană și maghiară**. Sfintele Liturghii Pontificale, celebrate de episcop, conțin adesea, pe lângă mai sus amintitele limbi și părți în limbile: **latină, bulgară, croată, cehă și slovacă**.

Domul, din punct de vedere administrativ nu a fost niciodată și nu este nici azi constituit ca parohie. Este exclusiv biserica în care predică și celebrează, pentru toți credincioșii romano-catolici, **Episcopul de Timișoara** și membrii **Capitlului Catedralei de Timișoara**.

2. Biserica Parohială „Sfânta Ecaterina de Alexandria” Timișoara I.- Cetate

(Str. Bolyai János Nr. 4)

Biserica Cetății Timișoarei are o îndelungată și interesantă istorie. Ea este succesoarea bisericii cu certe fundamente medievale, închinată aceleiași sfinte patroane, din Palanca Mare (azi zona delimitată de Poșta Mare, Liceul „Carmen Sylva” și hotelul Continental). În cripta acelei biserici medievale a fost înhumată în secolul al XIII-lea soția regelui Carol Robert de Anjou, Maria Ecaterina, decedată în timpul în care curtea regilor Ungariei se afla la Timișoara. Biserica era în proprietatea călugărilor franciscani reformați ai provinciei **Sanctissimi Salvatoris** (numele complet al călugărilor: **Patres Ordinis Minores Reformatorum S. P. Francisci Provinciae Hungariae S.S. Salvatoris**), care dețineau în secolul al XVIII-lea lângă biserică și o mănăstire. Această veche biserică a fost demolată după 1723 datorită construirii cetății, călugării mutându-se în centrul orașului, pe actuala stradă Bolyai (fosta Pietrosu) unde vor construi o primă biserică între 1753-1756, pe locul unei foste mori.

Pe locul vechii biserici s-a ridicat în 1763 un obelisc din piatră de gresie, care să amintească timișorenilor de personalitățile înmormântate acolo. Obeliscul a fost mutat în jurul anului 1935 în cimitirul din Calea Lipovei, datorită lărgirii străzii...

Noua biserică a Sfintei Ecaterina va fi construită într-un pur stil baroc conținând numeroase obiecte de cult din vechea biserică din Palanca Mare. Între anii 1887-1889, biserica a fost modificată și practic reconstruită în mare parte din temelii, ea fiind de

această dată adaptată stilului neoclasic, păstrând însă numeroase elemente baroce.

În zilele noastre în această biserică se celebrează în limbile germană, română, slovacă și maghiară. Credincioșii de limbă slovacă celebrează aici Sfânta Liturghie în fiecare duminică, aici având loc și botezuri sau cununii în această limbă.

3. Biserica Ordinului Călugărilor Piaristi, „Înălțarea Sfintei Cruci” (Str. Victor Babeș Nr. 1)

Și această biserică are o istorie complexă. Ea este urmașa unei mai vechi biserici a orașului Timișoara, azi dispărută. Călugării Piaristi, (numele complet în limba latină: *Ordo Scholarum Piarium*) venind la Timișoara abia în anul 1788, vor primi drept biserică proprie și mănăstire, biserica „*Sfântul Ioan Nepomuc*” (pe locul ei se află o clădire în stil historicist, ridicată în 1913 în care se află librăria „Diverta”, colț cu Primăria Veche din Piața „Libertății”) și fosta mănăstire a călugărilor franciscani observați bosnieci (*Patres Ordinis Minores Observantiae S. P. Francisci Provinciae Bosnae Argentinae*). Aceștia își construieră biserica între anii 1733-1736 pe locul unei vechi moschei, la rândul ei construită peste o biserică medievală catolică.

Vechea biserică de secol XVIII, fiind într-o stare deplorabilă, călugării piariști își vor construi în 1909, o nouă biserică împreună cu magnificul complex școlar pe actualul bulevard Regele Ferdinand, la numărul 3. Vechea biserică va fi preluată de municipalitate și dărâmată în 1911, din cripta ei fiind mutate 261 de schelete ale unor personalități, călugări dar și soldați austrieci care au apărat orașul pe timpul asediului din anul 1848. Interesant de menționat este faptul ca a fost identificat mormântul Johannei von Honrath, căsătorită cu Karl Grath, comandantul cetății. Johanna von Grath a fost prima iubire a lui Beethoven...

Noua biserică a Piaristilor a fost închinată „Înălțării Sfintei Cruci”, fiind edificată într-un stil puternic marcat de elemente neo-bizantine și elemente ornamentale tradiționale maghiare. Altarele secundare au fost comandate și executate la München, biserica păstrând și unele elemente baroce din vechea biserică franciscană.

În această biserică și-au desfășurat activitatea și după anul 1948 călugării piariști, biserica lor fiind, pe ascuns, în timpul comunismului considerată ca fiind biserica studenților. Ultimul Piarist din întreaga Românie, P. Francisc Valo O.Sch.P., a locuit aici, în condiții extrem de modeste în cele câteva cămăruțe alipite bisericii și neconfiscate de statul comunist, până la moartea sa survenită în toamna anului 2005. De atunci biserica a fost preluată de preoții Liceului Teologic Romano-Catolic „Gerhardinum”, ea deserving pe elevii și studenții catolici din Timișoara. Sfintele Liturghii, precum și devoțiunile către Sfânta Rita de Cascia și Sfântul Anton de Padova, sunt celebrate aici în limbile maghiară și română.

4. Biserica Parohială „Sfânta Fecioară Maria, Regină” Timișoara II.- Fabric (Piața „Romanilor” Nr. 2)

Această biserică este cel de-al doilea locaș de cult romano-catolic al Parohiei din cartierul Fabric. Vechea biserică poate fi văzută și azi, în apropierea Fabricii de bere, în Piața Vârful cu Dor. Ea a fost ridicată în secolul al XVIII-lea (aproximativ prin anul 1726), în stil baroc, fiind închinată „*Sfintei Fecioare Maria*”. Între anii 1896-1901, pentru a comemora un mileniu de la așezarea poporului maghiar pe aceste meleaguri, a fost ridicată noua biserică romano-catolică, din actuala Piața „Romanilor”. Cu acest prilej, vechea biserică a fost predată comunității parohiei greco-catolice, una dintre cele

mai vechi ale acestei confesiuni din întreg Banatul, comunitate care la aceea dată nu deținea în Timișoara o biserică demnă cultului.

Noua biserică, având dimensiuni monumentale, a fost ridicată într-un stil compozit: neo-romanice și neo-gotice. Este cea mai mare biserică romano-catolică a orașului Timișoara. Sfintele Liturghii se celebrează în limbile maghiară, germană, română, iar în fiecare sâmbătă seara și în limba italiană.

5. Biserica Parohială „Preasfânta Inimă a lui Isus” Timișoara III.- Elisabetin (Piața Bălcescu și Str. 1 Decembrie Nr. 1)

Biserica Romano-Catolică a cartierului Elisabetin a fost ridicată în anul 1919, odată cu întemeierea parohiei. Stilul bisericii este cel neogotic, biserică fiind consacrată de episcopul de Timișoara, **Dr. h.c. Augustin Pacha** în anul 1938. Parohia și biserică sunt administrate de călugării salvatorieni (*Societas Divini Salvatoris*), un ordin relativ tânăr, întemeiat în anul 1881 în Austria, ei fiind chemați la Timișoara (prima dată în cartierul Mehala) în anul 1895 de către episcopul de Cenad **Dr. Alexander Dessewffy de Cernek et Tarkeö**. Sfintele Liturghii se celebrează în limbile germană, maghiară și română.

6. Biserica Parohială „Nașterea Sfintei Fecioare Maria” Timișoara IV.- Josefîn (Bd. Regele Carol I. Nr. 15)

Parohia Romano-Catolică Josefîn a fost întemeiată în anul 1775, cu un an mai înainte însă, în 1774 a fost ridicată biserică romano-catolică a acestui cartier. Biserica este ridicată în stil baroc provincial, având aspectul unei biserici parohiale baroce rurale. În timpul revoluției de la 1848-1848 biserică a fost grav avariată, fiind însă mai apoi rapid renovată. Pe altarul principal se află o frumoasă icoană-portret a Sfintei Fecioare Maria, datând de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Sfintele Liturghii se celebrează, în această biserică, în limbile germană, maghiară și română.

7. Biserica Ordinului Călugărilor de Notre Dame „Nașterea Sfintei Fecioare Maria” Timișoara IV.- Josefîn (Bd. Regele Carol I. Nr. 18)

Educația copiilor și a tineretului catolic și nu numai, a fost mereu o importantă componentă a pastorației desfășurate de episcopii de Cenad. Astfel, au fost aduse la Timișoara în anul 1864 primele șase călugărițe din tânărul ordin întemeiat în Bavaria sub numele de: **Sorores Pauperes de Nostra Domina (Die Armen Schulschwester Unserer Lieben Frau)**. Ele se vor ocupa timp de câteva (trei) generații de educația tinerelor fete catolice și nu numai, din întreg Banatul dar și de la Cluj, din Ardeal. Prima mănăstire și școala (azi Liceul aflat vis-a-vis de muzeul Banatului) vor fi deschise în cartierul Cetate, în același an. Din 1881 se va deschide noua mănăstire cu „casa mamă” și întreg complexul școlar, iar din anul 1894 fi edificată și biserică ordinului. Închinată „Preasfintei Inimă a lui Isus”, biserică a fost ridicată în stil neo-romanice. Ea a deservit și deservește și azi, în principal, Ordinul Călugărilor de Notre Dame, Sfintele Liturghii fiind celebrate în special în limba germană. Totuși aici se celebrează și Sfintele Liturghii în fiecare duminică, în limba bulgară. De comunitatea bulgară se îngrijește preotul de origine bulgară *Monsignore* Augustinov Gjuka, Capelan Papal, *Canonicus Archidiaconus* al Capitulului Catedral de Timișoara și paroh al parohiei romano-catolice Timișoara V. Mehala.

8. Biserica Parohială „Sfântul Nume al Sfintei Fecioare Maria” Timișoara V.- Mehala

(Str. Cloșca Nr. 24)

Comunitatea romano-catolică din Mehala a existat încă înainte de anul 1887 ca și filială a parohiei Josefin. Din anul 1895 activează aici călugării salvatorieni, sub a căror îndrumare este ridicată, în anul 1887, cu o mare contribuție a credincioșilor actuala biserică parohială. Statutul de parohie este acordat cartierului Mehala abia în anul 1922. Biserica este ridicată în stil neo-gotic cu elemente neo-romanice, având un număr de patru altare secundare executate de sculptorul Ferdinand Stuflesser din Tirolul de Sud. Sfintele Liturghii se celebrează în limbile maghiară, germană și română, existând posibilitatea peste săptămână sa se celebreze și în limba bulgară.

9. Biserica romano-catolică Ronaț, “Preasfânta Treime”, filială a parohiei Timișoara V.- Mehala

(Str. Ciresului Nr. 2)

Biserica comunității romano-catolice din Ronaț a fost ridicată în anul 1928 pentru angajații CFR catolici, locuitori ai acestui cartier. În timpul bombardamentelor aliate din cel de-al doilea Război Mondial, biserica a avut foarte mult de suferit. Abia în 1946, parohul Georg Wetzl din Josefin reușește să înceapă să repare biserica, pentru ca în anul 1964 mica biserică să poată fi consacrată de către *Monsignore* Konrad Kernweiss, *Ordinarius Substitutus* al diezei de Timișoara. În această biserică se celebrează în fiecare duminică și sărbătoare o singură Sfântă Liturghie în limbile maghiară, română și germană.

10. Biserica Parohială „Sfântul Josif” Timișoara VI.- Fratelia

(Str. Ana Ipătescu Nr. 48)

În cartierul Fratelia există o biserică romano-catolică închinată Sfântului Josif ridicată între anii 1926-1928 sub conducerea preotului salvatorian *Pater* Angelicus Bugiel. Piatra de temelie a fost așezată în anul 1926 în prezența vicarului general **Stephan Fiedler**, viitorul episcop romano-catolic de Oradea și Satu-Mare, biserica fiind consacrată în vara anului 1930 de către episcopul diezean **Dr. h.c. Augustin Pacha**. În anul 1932 a fost înființată aici parohia romano-catolică Timișoara VI. Fratelia. Biserica, în stil neogotic este cunoscută și sub numele de Fratelia A, deoarece mai există o mică biserică romano-catolică cu numele de Fratelia B. Orologiul modern din turnul bisericii este darul orașului Viena.

Sfintele Liturghii se celebrează în limbile maghiară, germană și română.

11. Biserica romano-catolică Fratelia B, “Adormirea Maicii Domnului”, filială a parohiei Timișoara VI.- Fratelia

(Str. Pavlov Nr. 28)

Din anul 1928 datează și construcția micii biserici fără turn din Fratelia B, colonia Bessenyei. Construcția bisericii a fost inițiată de către călugărul salvatorian *Pater* Columban Heinrich Cieslik, el fiind urmat la conducerea construcțiilor de către *Pater* Norbert Kerl și *Pater* Angelicus Bugiel. O parte din altarul principal actual al acestei biserici provine din altarul capelei fostului seminar teologic romano catolic, desființat de autoritățile comuniste în anul 1948.

Biserica a fost consacrată la data de 19 august 1928, de către episcopul Dr. h.c. Augustin Pacha.

Sfintele Liturghii se celebrează în limbile maghiară, germană și română.

10. Biserica Parohială „Sfântul Rochus” Timișoara VII.- Freidorf
(Str. Ion Slavici Nr. 54)

Parohia romano-catolică Freidorf, încorporată orașului prin permanenta dezvoltare a Timișoarei, își ia locul printre cele mai vechi parohii ale orașului. Astfel satul Freidorf dispune de o parohie catolică încă din anul 1723, ea fiind, administrată de călugării mizericordieni (*Ordo Sancti Joannes de Deo* sau germ. **Die Barmherzigen Brueder**) din Timișoara. Din 1774 parohia este administrată de un călugăr iezuit, *Pater* Joachim Hoedl SJ (*Societas Jesu*), începând însă urmașul acestuia parohia fiind însă administrată de clerul diecezan. Între 1734-1736 este ridicată prima casă de rugăciuni catolică, casă ce ținea locul unei biserici, iar peste săptămână și de școală. Din anul 1777 datează actuala biserică, ridicată în stil baroc provincial, destul de simplu ornamentată și închinată Sfântului Rochus, unul dintre sfinții ocrotitori împotriva ciumei.

Sfintele Liturghii se celebrează în limbile germană, maghiară și română.

Timișoara, la 21 februarie 2007,
Călin,

Drd. Claudiu

arhivist
diecezan